

Sinteza conferinței

Flexicuritatea și dialogul social în România

din data de 29 iunie 2009

În data de 29 iunie, în cadrul ciclului de dezbateri „Politicile României”, Institutul European din România a organizat conferința intitulată **“Flexicuritatea și dialogul social în România”**, în Sala Rapsodia, Hotel Intercontinental, București.

Evenimentul a fost prilejuit de debutul studiului IER cu aceeași temă și a beneficiat de participarea unor reprezentanți de marcă ai partenerilor sociali, guvern, patronate și sindicate, experți și specialiști, reprezentanți ai societății civile, jurnaliști. Discuțiile au privit promovarea în România a unei strategii politice de întărire simultană a flexibilității pieței muncii, organizării muncii și relațiilor de muncă, pe de o parte, și a securității sociale și a securității ocupării, pe de altă parte. Totodată, consolidarea cooperării și dialogului dintre partenerii sociali pentru avansul flexicurității, precum și racordarea României la bunele practici europene în domeniu au constituit teme de interes în cadrul dezbaterii.

În ultimii ani, **„flexicuritatea”** s-a impus ca urmare a unor transformări profunde și a unor nevoi recunoscute de modernizare a aparatului productiv la nivel național și internațional, dar și a cerințelor de întărire a coeziunii și de creștere a incluziunii sociale. În UE au apărut și evoluează mai multe modele de **„flexicuritate”**. Care sunt elementele constitutive ce răspund cel mai bine nevoilor României și cum se pot implementa? Este numai una dintre întrebările la care participanții la dezbateri au căutat răspunsuri.

În sesiunea de deschidere, participanții la dezbateri au salutat intervențiile reprezentanților partenerilor sociali, respectiv ale domnilor Valentin Mocanu, Secretar de Stat în cadrul Ministerului Muncii, Familiei și Protecției Sociale, Cristian Pârvan, Secretar General al Asociației Oamenilor de Afaceri din România, Costel Olteanu, Președintele Uniunii Naționale a Patronatului cu Capital Privat din România și Bogdan Hossu, Președintele Cartel Alfa. Moderarea sesiunii introductive a fost asigurată de doamna Gabriela Drăgan, Director General al IER.

Panelul de dezbateri a beneficiat de contribuțiile semnificative ale unor experți în domeniu, între care doamna Vasilica Ciucă, Director General INCSMPS, domnul Iulian Onească, șeful Serviciului Analiză și Studii, IER, doamna prof. univ. dr. Raluca Dimitriu, Academia de Studii Economice, doamna Maria Poenaru, cercetător științific gr. I, în cadrul Institutului de Economie Națională, și doamna Doina Patrubani-Voicu, director Departamentul Consulting, Deloitte-România. Sesiunea a fost moderată de domnul Cătălin Ghinăru, secretar științific, INCSMPS, coordonatorul echipei de cercetători selecționați pentru realizarea studiului IER privind **„Flexicuritatea și dialogul social în România - perspective privind implementarea principiilor flexicurității în întreprinderile românești”**.

Domnul Valentin Mocanu, Secretar de Stat în Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale a abordat sensurile diferite și complexe ale conceptului de **„flexicuritate”**, subliniind că acesta nu este foarte clar definit, având în vedere existența unui număr semnificativ de grupuri de interese care operează cu acest termen și pozițiile lor specifice în raport cu acesta. Pentru a exemplifica sensurile variate ale conceptului, vorbitorul a făcut referire la raportul IFC și al Băncii Mondiale pe anul 2009, **„Doing business”**, în care țara noastră este clasificată într-un top al flexibilității legislative. În acest sens, s-a iterat faptul că flexibilitatea pe piața muncii este dată de doi factori, respectiv de legislația în

domeniu și de maniera în care aceasta este aplicată, în strânsă legătura cu disponibilitatea partenerilor sociali de a participa la discuții și negocieri.

Reprezentantul Ministerului Muncii a arătat că dialogul social trebuie dezvoltat la toate nivelurile pentru a putea aborda situațiile de pe piața muncii, Guvernul având obligația de a lua act de nevoile partenerilor sociali și de a media între adepții flexibilității, pe de o parte, și cei ai securității, pe de altă parte.

Domnul Cristian Pârvan, Secretar General al Asociației Oamenilor de Afaceri din România, a abordat această temă dintr-o perspectivă europeană, apreciind că Europa realizează importanța acestei probleme, fapt evidențiat de dezbaterile organizate pe acest subiect. În acest sens, domnia sa a menționat că Eurobarometrul din 2006 arată că se impune sporirea flexibilității locurilor de muncă. Totodată, Suedia, care a preluat Președinția UE, se va concentra în timpul mandatului său asupra stopării creșterii șomajului și asupra creării de noi locuri de muncă.

În ceea ce privește conceptul de „flexicuritate”, acesta se dorește înțeles drept o contribuție la îmbunătățirea sistemului de ocupare a forței de muncă. Vorbitorul a reliefat necesitatea ca procesul de învățare continuă să devină o componentă esențială în asigurarea unei forțe de muncă competente și adaptate cerințelor pieței muncii. Domnul Pârvan a adus de asemenea argumente în favoarea acceptării la nivelul societății românești a ideii de contract de muncă cu timp redus și pe perioadă determinată, evidențiind beneficiile aduse de acestea în statele europene, precum Franța, unde s-au creat noi locuri de muncă tocmai pentru că s-a acceptat regimul de lucru flexibil.

În contextul economic-financiar actual, vorbitorul a apreciat că există posibilități mai mari de a crea noi locuri de muncă decât de a le securiza pe cele existente deja. Alte propuneri au vizat renunțarea la salariul minim, precum și simplificarea procedurii de încheiere a contractelor cu acordul părților, după modelul Franței, reintroducerea convenției civile, introducerea statutului de auto-angajator și dreptul patronilor de a recupera cheltuielile cu pregătirea angajaților, indiferent de pregătirea acestora. În încheiere, secretarul general al AOAR a subliniat că organizația pe care o reprezintă susține eforturile Guvernului de a introduce legea unică a salarizării, prin asumarea răspunderii. Dialogul social este considerat drept metoda firească de gestionare a problemelor sociale.

Domnul Costel Olteanu, Președintele Uniunii Naționale a Patronatului cu Capital Privat din România, a atras atenția asupra faptului că „flexicuritatea” va avea succes în România dacă va reuși să producă rezultate benefice pentru un grup de interese, fără a dezavantaja celelalte grupuri interesate. Acesta a subliniat, de asemenea, că în cadrul acestui proces complex la nivelul societății românești nu trebuie să se ardă etape, să se importe concepte fără a le adapta realităților și mentalităților noastre. Totodată, este necesar ca deciziile și programele să fie elaborate și adoptate în sistem de colaborare, nu în maniera unilaterală. Vorbitorul a subliniat și importanța realizării de investiții publice, ca premisă importantă pentru ieșirea din actuala criză economică-financiară.

Domnul Bogdan Hossu, Președintele Cartel Alfa, s-a oprit în cadrul intervenției sale asupra modelului oferit de Statele Unite ale Americii cu privire la flexibilitatea pieței muncii. Referitor la conceptul de „flexicuritate”, acesta a subliniat că termenul de „securitate” nu se referă numai la securitatea întreprinderii, uitându-se adesea de componente fundamentale ale conceptului, cum ar fi noțiunile de muncă decentă, contract colectiv și salariu adecvat. Totodată, vorbitorul a atras atenția asupra lipsei de deschidere manifestate de întreprinderile românești cu privire la responsabilitatea socială, țara noastră situându-se pe ultimul loc la nivelul UE la formare profesională continuă. Dl. Hossu a arătat că este foarte dificil să vorbim despre flexicuritate în aceiași termeni cu statele vest-europene, în condițiile în care nu avem aceeași bază de pornire. Un exemplu în acest sens este săptămâna de lucru de 40 de ore, situația fiind foarte diferită în statele europene. Bogdan Hossu a subliniat necesitatea dezvoltării investițiilor în formarea profesională printr-o responsabilizare sporită a angajatorilor din România, pe baza discuțiilor cu experții și a unor studii dedicate.

În cadrul panelului de dezbateri, participanții au prezentat o serie de constatări și opinii din cadrul cercetărilor întreprinse în domeniu. Astfel, d-na Vasilica Ciucă a prezentat contribuțiile colectivului de autori implicați în proiectul „Modelul românesc de flexisecuritate și încadrarea lui în modelele europene existente”. Originile și sensurile multiple date în prezent termenului de „flexicuritate”, îl fac înțeles fie ca „strategie politică”, fie ca „normalizare a muncii atipice”, cu mențiunea că flexibilitatea salarială nu a fost încă analizată pe deplin, la fel ca și securitatea locului de muncă și securitatea venitului. În intervenția sa, doamna Ciucă a exemplificat efectele benefice ale

flexibilității pieței muncii în state precum Danemarca, punctând și aspectele mai puțin pozitive generate de sistem, cum ar fi protecția scăzută a ocupării, mai ales pe durată îndelungată de timp.

Domnul Iulian Oneașcă, șeful Serviciului Analiză și Studii, IER a abordat temerea față de schimbare și contradicțiile flexicurității. Astfel, domnia sa a făcut o trecere în revistă a câtorva dintre prevederile documentelor naționale cu privire la ocupare și a subliniat unele deficiențe ale acestora. În paralel a prezentat critici și recomandări făcute de Comisia Europeană cu prilejul ultimului raport de țară. Convergența criticilor formulate viza în principal abordarea deficitară și unilaterală a ocupării, prin politici de dezvoltare a resurselor umane, fără cele de creștere economică. Ca urmare, obiectivele de creștere a ocupării fixate de Agenda Lisabona și urmărite prin indicatori precum rata ocupării, nu sunt reflectate corespunzător. Dacă temerile privind imperfecțiunile sistemului ar putea fi întemeiate, nu trebuie ignorat că și aderarea euro-atlantică a fost reușită de un sistem, imperfect și el. Cu privire la flexicuritate, domnul Oneașcă a arătat că o serie de componente ale sale sunt deja parte a programului de guvernare, iar contradicțiile politicilor incluse vizează piața unică versus modelul social, liberalizare vs. îngrădire, modernism vs. tradiționalism, comunitar vs. național.

Doamna prof. univ. dr. Raluca Dimitriu, membru al echipei însărcinate cu redactarea studiului IER „Flexicuritatea și dialogul social în România - perspective privind implementarea principiilor flexicurității în întreprinderile românești”, a adus în discuție contribuția dreptului muncii în implementarea conceptului de „flexicuritate”. Domnia sa a arătat că – la nivelul Uniunii Europene - gradul de uniformizare în domeniul raporturilor de muncă este foarte mic. De asemenea, doamna Dimitriu s-a oprit asupra sensurilor multiple ale termenului de „flexicuritate”, fie că se referă la flexibilitate legislativă sau la cea a locului de muncă. A prezentat totodată o serie de elemente ale flexibilității muncii, mai mult sau mai puțin reflectate în legislația românească.

Doamna Maria Poenaru, cercetător științific în cadrul Institutului de Economie Națională, a prezentat câteva elemente ale proiectului său de cercetare „Flexicuritate versus rigiditate pe piețele muncii. Mecanisme de impact asupra protecției sociale”. Domnia sa a abordat în cadrul intervenției sale mecanismele de impact asupra protecției sociale, din perspectiva înțelegerii raportului între nevoia de flexibilitate economică și nevoia lucrătorilor de a avea un loc de muncă și de a beneficia de securitate socială. În acest sens, flexicuritatea este urmărită în componentele sale cum ar fi politicile active eficiente pe piața muncii, menite să ajute indivizii să facă față schimbărilor rapide, să reducă șomajul și să asigure trecerea facilă la un nou loc de muncă.

Doamna Patrubani-Voicu, director Departamentul Consulting, Deloitte-România, a analizat factorii tehnologici, psihologici și sociologici care au influențat și transformat progresiv piața forței de muncă, pornind de la datele furnizate studiile efectuate de compania sa, elită în domeniul resurselor umane. Vorbitorul s-a concentrat asupra managementului performanței ca factor esențial în conturarea pieței actuale a forței de muncă și a făcut aprecieri la modificările de comportament, la tendința de conciliere a muncii și vieții lucrătorilor.

Prezentările au fost urmate de o sesiune de întrebări și răspunsuri, în cadrul căreia participanții au avut ocazia de a adresa întrebări vorbitorilor din panel. În cursul acestor discuții s-au reliefat și alte teme, cum ar fi necesitatea de a întări practicile de evaluare în cadrul procesului de elaborare a politicilor, având în vedere că orice tip de politică presupune evaluare.

Vorbitorii au subliniat importanța aplicării unor strategii integrate în domeniul politicilor sociale, care să țină seama de toate aspectele prezentate mai sus.

Sinteză realizată de

Agnes Nicolescu

Serviciul Analiză și Studii Europene